1911

ԵՐԵՍՈՒՆԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ" Сергіевская ул., № 5.
Tiflis, Rédaction „Mschak"
Խմբագրատան տէլէֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզւով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպէկ.
Տպարանի տէլէֆօն № 67.

ՄՇԱԿ

(39-ՐԴ ՏԱՐԻ)

Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція „МШАКЪ".
TIFLIS, Rédaction du journal „MSHAK".

Յունիսի 1-ից մինչեւ տարվայ վերջը 6 րուբլի:

Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաեւ հին հասցէն եւ 40 կ. նամականիշ: ՀԻՆ ՀԱՍՑԷՆ եւ 40 կ. չուղարկողների խնդիրները՝ հասցէն փոխելու վերաբերմամբ՝ ԿԸ ԹՈՂՆՎԵՆ ԱՆՀԵՏԵՒԱՆՔ:

Յայտարարութիւնների համար պիտի վճարել. I երեսի վրա իւրաքանչիւր տողատեղին (պետիտ)—20 կոպ., IV երեսի վրա—10 կոպ.:

Կովկասից դուրս գտնվող անձերի և հիմնարկութիւնների յայտարարութիւնները բացառապէս ընդունվում են՝ Մոսկվայում—Центральная Контора Объявленій Торговъ. Дома Л. и Э. Метцль и К-о, Мясницкая, д. Сытова, և նրա բաժանմունքներում—Պետերբուրգում՝ Морская, 11, Վարշավայում՝ Маршальковская, 130, Պարիզում՝ 8 Площадь Биржи.

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

„ՄՇԱԿԻ" ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻ ԿՈՂՄԻՑ

խնդրվում է այն բաժանորդներին, որոնք վճարել են տարեկան բաժանորդավճարի կէս մասը, շտապել ուղարկել երկրորդ մասնավճար 5 րուբլին, որպէսզի թերթի առաքման գործում ընդհատում տեղի չունենայ:

Իւլիա Միխայլովնա եւ Սվէտլանա Ալէքսանդրովնա ԹԱՅԻՐԵԱՆՆԵՐԸ իրանց խորին և սրտալից շնորհակալութիւնն են մատուցանում բոլոր այն անձանց, որոնք իրանց ներկայութեամբ յարգեցին յիշատակը անմոռանալի ամուսնու և հօր՝

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՆԻԿԻՏԻՉ

ԹԱՅԻՐԵԱՆԻ

605. 1—1

Կովկասի Հայոց Բարեգործական Ընկերութեան

ՏԱՐԵԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

նշանակված է շաբաթ, յունիսի 4-ին, երեկոյեան ժամը 7 1/2-ին Ընկ. դահլիճում (Սբաս Աբաղեան հրապարակ սեփակ. տուն № 7):

ԶԲԱՂՄԱՆ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐՆ ԵՆ

1) Զեկուցումն Ընկ. 30-ամեայ յոբելեանի մասին:
2) Առաջարկ անդամակցական վճարի պակասեցման մասին:
3) Ընտրութիւն հերթով հեռացող՝ խորհրդի անդամներ պ. պ. Ս. Ցարութիւնեանի, Ա. Սարուխանեանի, Ե. Շահնազարեանի, տիկ. Հ. Առստամեանի փոխարէն և մի փոխ-անդամի, վերստուգիչ յանձնաժողովի 3 անդամի և 2 փոխ-անդամի:
4) Ընթացիկ հարցեր կենտրոնին և ճիւղերին վերաբերեալ:

Աչքի առաջ ունենալով, որ քննվելիք հարցերը անյետաձգելի եւ կարեւոր են՝ Խորհուրդս խնդրում է պ. պ. անդամներին անպատճառ ներկայ լինելու ժողովին:

Ժողովին կարող են ներկայ լինել և կողմնակի անձեր:

(հ.շ.) առ. 609. 2—1

Կիրակի, յունիսի 5-ին, առաւօտեան ժամը 11-ին

ԿՈՎԿԱՍԻ ՀԱՅՈՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԴԱՀԼԻՃՈՒՄ (Абасъ-Абадская пл.)

նշանակված է

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

ՀԱՅՈՑ ԴՐԱՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Զբաղմունքի առարկաներն են.

1) Ընտրութիւն պատւաւոր և գործադիր անդամների.
2) Զեկուցում վարչութեան.
3) Հաշիւ 1910—11 Թատերաշրջանի.
4) Զեկուցում վերստուգիչ յանձնաժողովի.
5) Նախահաշիւ 1911—12 Թատերաշրջանի.
6) Զեկուցում մրցանակաբաշխութեան ժիւրիի.
7) Ընտրութիւն հերթով հեռացող վարչութեան 2 անդամի՝ Ա. Խատիսեանի և Գ. Տուրինեանի, 3 փոխ-անդամի՝ Լ. Բաբայեանի, Գ. Օքրոյեանի և Գ. Լևոնեանի, վերստուգիչ յանձնաժողովի 3 անդամի և մրցանակաբաշխութեան ժիւրիի 2 անդամի:
8) Ընթացիկ հարցեր: (հ.շ.) առ. 607 2—1

Ն.-Նախիջեւանի Գոգոյեանն հայ օրիորդաց գիմնազիոնի

պանսիոնի համար հարկաւոր է

ՄԻ ՀԱՅԱԳԷՏ ԻՐԱԽԱՏԷՐ ՎԱՐԺՈՒՀԻ,

որ օրընդմէջ պէտք է պաշտօնավարէ՝ գիշերելով նաև աշակերտուհիների հետ: Տարեկան ռոճիկ 600 ր. և սնունդ, բայց ոչ բնակարան: Դիմել հետեւեալ հասցէով. Отузы, Таврич. губ., Начальницѣ Гогоевской гимназіи М. А. Альянаки.

Տեսչուհի՝ Մ. Ալեանակի

(հ. կ.) առ. 604. 3—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

ԱՄԱՌԱՅԻՆ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆ

Այսօր, հինգշաբթի, յունիսի 2-ին

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Երեկոյթին կը նուագեն ՍԱԶԱՆԴԱՐՆԵՐ:

Հիւրերը՝ ըստ յանձնարարութեան՝ մուտքի համար վճարում են—տղամարդիկ 1 րուբ., կանայք 50 կ., ուսանողները 25 կ.:

Ա.ՋԴ.—Շաբաթ օրը համերգ սիմֆոնիական նուագախմբի: 608. 1—1

ԲԺԻՇԿ

Ռ. Ս. ԴԱՒԻԹԵԱՆՑ

Ներքին եւ ջղային հիւանդութիւնների

Ընդունելութիւնը (ցերեկվայ ժամը 12—1.
ամեն օր (երեկոյեան ժամը 5—7.
Հասցէն՝ Կոջուբէևվսկայա փող. № 22.
Ելիզավէտինսկայա փողոցից՝ № 44 տան անկիւն:
(ե. հ. կ.) առ. 243. 100—26

ԿԱՆԱՆՑ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Ծննդաբերական բաժանմունքով

Բժիշկներ Մ. Գ. եւ Ա. Մ.

ՄԿՐՏՉԵԱՆՑՆԵՐԻ

Բէբուտովսկայա, 58. տէլէֆօն 230. Բաց է ամբողջ տարին: Հիւանդների և ծննդկանների ընդունելութիւնը թէ ցերեկը և թէ գիշերը՝ նախնական յայտարարութեամբ:
(հ.կ.) առ. 568. 5—3

ДЕШЕВО ОБОИ

ФАБР. СКЛАДЪ МАНГИКІАНА

ПУШКИНСКАЯ № 7.

(կ.հ.հ.) առ. 283. 50—26

ԾՆՆԴԿԱՆՆԵՐԻՆ

ամրապնդում է

ԲԱՈՒԷՐԻ

ՍԱՆԱՏՕԳԷՆԸ

Իսկականը միայն կարմիր ժապաւէնով:

(В. 45268) 546. 1—1

ԲԵԼԻՆՍԿԻԻ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԸ

Ռուսաստանը տօնում է իր մեծ գրական կրիտիկոս Բելինսկիի ծննդեան հարիւրամեակը:

Բելինսկիի յիշատակը վերին աստիճան թանգ է մտածող և գիտակցող հասարակութեան համար, որովհետև Բելինսկիի քննադատական գրիչը առաջին ուժեղ, խելացի և տաղանդաւոր գնահատողը եղաւ ժամանակակից գրական արժէքների համար:

Բելինսկին քննադատական իր վերլուծումներով լուսաւոր ճառագայթներ մտցրեց գրական երկերի խառնաշփոթ դէզի մէջ, խորաթափանց հայեացքներով կատարեց մի շարք դասաւորումներ և, ղեկավարվելով որոշ սկզբունքներով, արաւ մի շարք հոյակապ ամբողջացումներ:

Նա զատեց կարեւորը անկարեւորից, էականը երկրորդականից և եռանդագին պաշտպան հանդիսացաւ տաղանդին, գաղափարականին, կենսականին, գեղարուեստականին և ժողովրդականին:

Նա հաստատեց սիւներ, որոնք դարձան ուղեցոյցներ թէ ժամանակակից և թէ յետագայ գրական գործողների համար:

Բելինսկին մի ոգեւորված և համոզված վարդապետող էր, որի հայեացքները և վերլուծական մեթոդը բացում էին նորանոր հորիզոններ գրական ստեղծագործութեան համար:

Ռուսաստանի մէջ ապրող բոլոր ազգերի հետ միասին և հայ ազգի մտաւոր ներկայացուցիչները ազդվել են Բելինսկիի կարող և հեղինակաւոր գրչից: Եւ նրանց համար ռուս առաջին քննադատի յիշատակը յարգելի և բարձր է, իբրև գրական գիտակցութեան և բարեշրջման հեղինակաւոր գործողի:

Յարգանք Բելինսկիի անմահ յիշատակին:

Թող նրա ոգին սաւառնի գրական անդաստանի վրա, ղրդելով գրական մշակներին դէպի լաւագոյնը, ազնիւը, գաղափարականը և գեղարուեստականը:

Ա. Քալանթար

ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՆ ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

31 մայիսի

Պետերբուրգ.—Ամերիկական նաւատորմի աւագ օֆիցէրները, գլուխ ունենալով փոխ-ծովակալ Բաջէրին, ներկայացան Կայսրին: Նաւաստիները ժողովվել էին Մեծ պալատի դահլիճում, ուր եկան Պալատի և ծովային մինիստրները և ամերիկական դեսպան Րօկխիլը: Ժամը 1-ին պալատ եկաւ Կայսրը ծովային ամարային զգեստով և Անդրէևյի ժապաւէնով: Նաւերի հրամանատարներին և օֆիցէրներին Կայսրին ներկայացնում էր Բաջէրը: Յետոյ Կայսրը մտաւ Պետրովսկի դահլիճը, ուր պատրաստված էր նախաճաշ 50 հոգու համար: Նախաճաշին Կայսրը առաջարկեց Միացեալ-Պետութիւնների բարգաւաճման, հոյակապ ամերիկական նաւատորմի և Տաֆտի կենացը: Բաժակաճառից յետոյ նուագվեց ամերիկական հիմնը:

Ժամը 10-ին երեկոյեան ամերիկացի հիւրերը եկան քաղաքային դուման, որ զարդարված էր ծաղիկներով, գորգերով, ռուսական և ամերիկական դրօշակներով: Դումա եկան ծովային մինիստրը, նրա օգնականը, ծովային մինիստրութեան բարձր պաշտօնեաները, Պետական Խորհրդի անդամ Բիրիլեվը, ամերիկական դեսպանը, դեսպանատան պաշտօնեաները և այլ անձինք: Քաղաքագլխի օգնական Դէմկինը առաջարկեց խմել նախ Նորին Մեծութեանց առողջութեան կենացը, որ ընդունվեց հիմնով և «ուռա» աղաղակներով, երկրորդը՝ Ամերիկայի և ամերիկական նաւատորմի բարգաւաճման համար և Նախագահ Տաֆտի առողջութեան համար: Ծովակալ Բաջէրը խմեց ռուս ժողովրդի կենացը: Յետոյ եղաւ համերգային բաժին: Երգվեցին նաև գնչուական երգեր:

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

31 մայիսի

Պետերբուրգ.—Ֆինանսների մինիստրի օգնականի առողջութիւնը լաւացաւ: Նա մեկնում է արտասահման: Առևտրի մինիստրի օգնականը արձակուրդ ստացաւ 2 ամսով:

Պրոֆ. Ժուկովը հաստատվեց Կիէվի պոլիտեխնիկումի վերատեսչի պաշտօնում:

Քաղաքապետը 500 րուբլի տուգանքի ենթարկեց «Звѣзда» լրագրի խմբագրին:

Ի կատարումն 1911 թ. հակախօլերային և հակաժանտախտային ձեռնարկութիւնների համար չորս միլիօն յատկացնելու օրէնքի, ներքին գործերի մինիստրութիւնը հրահանգագրեց նահանգապետներին տեղեկացնել զեմստվային ու քաղաքային հասարակական հաստատութիւններին, որ սրանք կարող են միջնորդութիւն յարուցել բարձրագոյնս հաստատված յանձնաժողովի առաջ՝ ստանալու նպաստ յիշեալ ձեռնարկութիւնների համար, ըստ որում այդ միջնորդութիւնը պէտք է կատարվի անմիջապէս:

Պետերբուրգ.—Մայիսի 31-ին սենատում վերջնական ձեւով յայտարարվեց գեներալ Րէյնբոտի և գնդապետ Կոբոտկիի դատավճիռը:

Նովօրոսիյսկ.—Ցերեկվայ ժամը 1-ին կատարվեց զինված յարձակում արտաքին առևտրի ռուսական բանկի բաժանմունքի վրա: Սպանվեց մի քաղաքապահ, վիրաւորվեցին բանկի դրամատարը, հաւատարմատարը և սպասաւորներից մինը: Կողոպտվեց 40,000 րուբլի: Կողոպտիչները դիմափոխված էին, թւով աւելի քան 10 հոգի, և անյայտացան լեռները: Զինուորները կատարում են շուրջկալներ:

Կիէվ.—Իրաւաբանական ֆակուլտէտի խորհուրդը որոշեց արձակել մինչև 1905 թիւ մտած բոլոր ուսանողներին, տալով նրանց իրաւունք քննութիւններ տալ պետական մասնաժողովի ներկայութեամբ իբրև էկստէռններ:

Բէլգրադ.—Գահաժառանգ Ալէքսանդրը շքախմբով մեկնեց Լօնդօն՝ Գէօրգ Թագաւորի թագադրութեանը ներկայ լինելու համար:

Վիա-Րէջիօ. — Արքիդուքս Կարլ Ֆրանց-Յօզէֆը, պրինցէսի Սիտա-Բուրբօն—Պարմի հետ նշանադրութիւնից յետոյ, մեկնեց Լօնդօն ներկայ լինելու թագադրութեան հանդէսներին Ֆրանց-Յօզէֆ կայսրի կողմից:

Լօնդօն.—Համայնքների պալատում ստատս-սեկրէտար Սամուէլը, պատասխանելով հարցապնդման, յայտնեց, որ նա յոյս ունի մօտիկ ապագայում այնպէս սահմանել, որ պօստային կապոցները ուղարկվեն Սիբիրի ճանապարհով Անգլիայից Հեռաւոր Արևելք:

Րէյտէրին հաղորդում են Սօուտհեմպտօնից, որ առևտրական նաւատորմի նաւաստիների միջազգային գործադուլը սկսվելու է յունիսի 1-ին:

Մուկդէն.—Պէկինից մի յատուկ մասնաժողով է ուղարկվում Ցիցիկարի նահանգապետի զեկուցագրերը քննելու համար: Նահանգապետը ռուսներին մեղադրում է, խունխուզներին սահմանային Մօնգոլիայում բացէ ի բաց պաշտպանելու մէջ:

Ստոկհօլմ.—Բացվեց կանանց ընտրողական իրաւունքների վեցերորդ միջազգային կօնգրէսը: Ներկայ են 1000 պատգամաւոր-պատգամաւորուհի Եւրոպայի, Ամերիկայի և Աւստրալիայի կողմից:

Բերլին.—«Սալվարսանի» գիւտ անող Էրլիխը ստացաւ իսկական գաղտնի խորհրդականի աստիճան:

Շվէրին.—Դեղեցիկ եղանակում առաջինը թռաւ առ. ժամը 6-ին Վինցէրսը, երկրորդը՝ Լինդպայնէրը, երրորդը՝ Կէնիգը: Թռչողներին իջան առանց դժուարութիւնների և ներկայացվեցին մեծ դքսին և դքսուհուն, որոնք ներկայ էին աէրօդրօմում: Բիւլինէրը և Վիտտենշտէյնը իջան ժամը 6-ին:

Բեռն.—Ազգային խորհուրդը 136 ձայնով ընդդէմ 12-ի ընդունեց բանւորներին հիւանդութեան և դժբաղդ դէպքերում ապահովագրելու օրինագիծը:

Վաշինգտօն.—Սենատն ընդունեց այն օրինագիծը, որի համաձայն սենատորների ընտրութիւնները կատարվում են ուղղակի ժողովրդական քուէարկութեամբ: Ընտրութիւնների վրա հսկելու է դաշնակցական կառավարութիւնը:

Մադրիդ. — Պալատ: Կանալէխասը յայտնեց, որ Սպանիայի գործելակերպը Մարօկկօյում չէ կարող լուրջ միջադէպ առաջ բերել, այլ հանդիսանում է սոսկ բնական իրականացումն պայմանագրերի:

Ֆինանսների մինիստրն առաջարկում է յատկացնել 14 միլիօն՝ զօրքի և նաւատորմի համար ռազմամթերք ձեռք բերելու:

Տանժէր.—Զօրքերը Մէկինէս մտան լոյս մայիսի 26-ի գիշերը և կորցրին մի սպանվածի և հինգ վիրաւորվածների. ամբողջ ճանապարհին պաշտպանվում էին կատաղի յարձակումներից: Թշնամին կորցրեց 50 մարդու: Զօրքերը տեղաւորվեցին սուլթանի այգիներում: Գեներալ Մուանիէն ընդունեց Մուլայ-Զէնի մարդուն, որ եկել էր ներումն խնդրելու: Մուանիէն խոստացաւ նրա կեանքին ձեռք չը տալ և ասաց, որ Մուլայ-Հաֆիդը նրան ներութիւն չի պատճառի: Զօրքերը քաղաքը կը մտնեն վաղը:

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԲԱԼԿԱՆՆԵՐԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

31 մայիսի

Կ. Պօլիս.—Բ. Դուռը մշակել է Յունաստանին ուղարկվելիք այն նօտայի բնագիրը, որով պահանջվում է բաւարարութիւն տալ սպանված թիւրք զինւորների համար: Նօտայի մէջ նշանակված է ժամանակամիջոց:

Ծովային մինիստրը մեկնեց Սալօնիկից: Գալաթեան առիթով խօսում են, որ մինիստրը անյապաղ գնելու է երկու դրեդնօուտ Անգլիայում, կառուցված՝ Մէկսիկայի համար: Նաւերն արժենալու են 4,400,000 ֆունտ:

Ցէտինիէ.—Թիւրքաց զօրքերը եռանդով գործում են միրդիտների դէմ: Վերջինները քաշվել են դէպի լեռները և բաժանվել են պարտիզանական խմբերի: Ապստամբութիւնը չէ տարածվում: Մալիսօրները, որոնք իրանց ույժերը կենտրօնացրել էին Ցէմ գետի վրա Սելցէի մօտերը, մայիսի 29-ին վճռական պարտութիւն կրեցին հիւսիսից և հարաւից յարձակվող թիւրքերից: Թիւրքերը խիտ օղակ են կազմել չերնոգօրական սահմանագլխի մօտերը: Զարդ կերած չերնօգօրցիների մի մասը փախաւ Ցէմի աջ ափը դէպի լեռները, մի մասը՝ գետի ձախ ափը: Վերջինները ընկել են սահմանին շատ մօտիկ: Թիւրիմացութիւններից խուսափելու համար Տուրղութ փաշան արգելել է զինւորներին հրացան պարպել փոխ-

չողների եռեւից և խնդրել է չերնոգորական կառավարութեանը՝ փախստականներին սահմանն անցնելու դէպքում զինաթափ անել։ Չերնոգորիան համաձայնեց։

ԱԼԲԱՆԻԱՅԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱՒՈՐ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ալբանացիների պարագլուխ Տերինցիօ Տօցցին ալբանական ժամանակաւոր կառավարութեան անունից հրատարակել է մի կոչ, որը առաջ ենք բերում ստորև.

«Ալբանիայի ժամանակաւոր կառավարութիւնը յայտարարում է իր կազմակերպման մասին։ Ալբանացիները, համարելով իրանց՝ քաղաքակիրթ ազգերի շարքում դասված, ապստամբվեցին օսմանցիների դէմ։ Նրանք կռիւների մէջ, որոնք տեղի են ունենում Սկանդեր-բէկի առաջնորդութեամբ, ցանկանում են ձեռք բերել ազատութիւն և անկախութիւն իրանց հայրենիքի համար։

«Մենք նպատակ չունենք բաժանել մահմեդականներին և քրիստոնեաներին, որոնք միևնոյն ժողովրդի որդիքն են և խօսում են միևնոյն լեզուով, ունեն միևնոյն պատմութիւնը, արիւնը և միևնոյն թշնամին— օսմանցիներին, որոնց մենք՝ մեզանից կախեալ միջոցներով պիտի դուրս քշենք մեր հայրենիքից։ Հանրապետական կամ միապետական կառավարութեան ձևը կախված կը լինի ձայների մեծամասնութիւնից, հրաւիրվելիք հիմնադիր ժողովի ժամանակ»։

Այս ժամանակաւոր կառավարութիւնը որոշում է կարգապահական մի քանի կանոններ՝ ապստամբութեան ընթացքում և հրաւէր կարդում ապստամբվելու այն ցեղերին, որոնք չեն մասնակցել դեռ ապստամբութեանը, ձեռք առնել զէնքը «անգութ և բարբարոս թիւրքերի դէմ, որոնք նախատինք են Եւրոպայի համար»։

«Մենք սուսերամարտում ենք,—վերջանում է կոչը,—նրա համար, որպէսզի Ալբանիան լինի բացառապէս ալբանացիների համար՝ ազատ, անկախ, հարուստ, բարգաւաճ և ուժեղ»։

Ժամանակաւոր կառավարութեան կոչը յանձնված է օտար պետութիւնների ներկայացուցիչներին։

Ալբանացիների պարագլուխն է Տերինցիօ Տօցցին, որը 35 տարեկան է և գրագէտ փաստաբան. Նա անդամ է ալբանական ժամանակաւոր կառավարութեան, ծնվել է և ուսումը ստացել է Իտալիայում։ Նա դարբնագործական է։ Ներկայ տարվայ ձմեռը Տօցցին ապրում էր Չերնոգորիայում և հէնց այնտեղ սերտ յարաբերութեան մէջ մտաւ ալբանացի փախստականների հետ։

ՁԳՏՈՒՄՆԵՐ ԴԷՊԻ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆԸ

Լօնդօնի ազգային ազատախոսների ակումբում ի պատիւ Լօնդօն ժամանած ամերիկացի միլիոնատէր Կարնէջիի տրվեց խնջոյք։

Լորդ Գրէյը, առաջարկելով բաժակաճառ ի պատիւ հիւրի, արտասանեց մի ճառ անգլօ-ամերիկական արբիտրաժային պայմանագրի մասին, անուանելով այդ դաշնագիրը «ազգերի միութեան»։

Այն ջանքերը, որոնք գործադրվում են ներկայիս խաղաղասիրութեան գաղափարի յաղթանակի համար, այսպիսի բաժակաճառերը և ճառերը դարձրել են որոշ չափով սովորական։ Ներկայումս ուշադրութեան է արժանացել այն, ինչ որ արտասանել է Կարնէջին Վիլհէլմ կայսրի հասցէին, որին նա նկարագրեց որպէս մի միապետի, ի դարմանս շատերի, որն ունի խաղաղասիրական մտադրութիւններ և ձգտումներ։

— Վիլհէլմը,—ասաց Կարնէջին,—անկեղծօրէն դէմ է պատերազմին և նրա ձգտումը դէպի խաղաղութիւն՝ կարող է առաջ բերել միայն հիացմունք։ Կասկածից դուրս է, որ երբ խաղաղութեան պայմանագիրը Ամերիկայի և Անգլիայի միջև փաստօրէն իրականանայ, գերմանական կայսրը անպայման կը միանայ նրան։

Ներկայ եղածների շրջաններում այդ գովեստը Վիլհէլմի հասցէին՝ առաջ բերեց հիացմունք։

Կարնէջին կցեց, որ ինքը հէնց այժմ ստացաւ Տաֆտից հեռագիր, որով նախագահը լիազօրում է իրան յայտարարել, որպէսզի արբիտրաժային պայմանագիրն ընդգրկի բոլոր հարցերի նկատմամբ, որոնք կարող են առաջ բերել վէճեր և տարաձայնութիւններ։

— Ամենամեծ օրն ինձ համար,—վերջացնում է իր ճառը Կարնէջին,—կը լինի այն օրը, երբ ես կը տեսնեմ այն երկիրը, որտեղ ես ծնվել եմ, ձեռք-ձեռքի տուած առաջ գնալիս այն երկրի հետ, որը ներկայանում է իմ երկրորդ հայրենիքը, և երբ նրանք երկուսն էլ բոլոր միւս ազգերին առաջ կը տանեն ընդհանուր խաղաղ գոյութեան ուղիով։

Այս ոգևորված ճառի արձագանքն եղաւ Լօնդօնում գտնվող եապօնական ֆինանսների մինիստր բարօն Սակատանիի ճառը։

Վերջինիս ասելով, Անգլիայի և Եապօնիայի միջև տեղի են ունենում բանակցութիւններ, որոնք ուղղված են համանման միջնորդ պայմանագրի օգտին։

Սակատանին ասել է, որ եթէ դեռ ես հնարաւոր չէ որոշակի խօսել Եապօնիայի, Անգ-

լիայի, Ֆրանսիայի և Ամերիկայի միջև պայմանագրի մշակման մասին, յամենայն դէպս շատ փաստեր կան նրա օգտին, որ անգլօ-ամերիկական պայմանագրից յետոյ, նրա շնորհիւ, հնարաւոր կը լինի ստեղծել դաշնակցութիւն վերոյիշեալ չորս պետութիւնների միջև, որի ձեռքում կը լինի ամբողջ աշխարհի խաղաղութեան բանալին։ Նրանց ծովային և ցամաքային ուժերը, որտեղից էլ բղխելիս լինեն նրանք, առաջը կառնեն պատերազմի սպառնալիքի և այդ իղձն կը վերանայ աշխարհիս երեսից։

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

Ռաշտ, 25 մայիսի

Բախտիարների ցեղապետը, մի քանի անգամ մինիստր և պարլամենտի անդամ եղած և այս վերջերս էլ ներքին գործերի մինիստրի պաշտօն ստանձնած Հաջի-Ալի-Ղուլի խան Բախտիարին, որը տիտղոսական անունով Սարդար-Ասադ է կոչվում, եկաւ և, երեք օր այստեղ մնալով, ամսիս 22-ին ճանապարհվեց Ռուսաստանի վրայով Եւրոպա՝ աչքերը բժշկելու պատրուակով։

Պարսկական թէ ներքին և թէ արտաքին գործերի մէջ առաջնակարգ տեղ և ձայն ունեցող Սարդար-Ասադը այսօր համարեա անակնկալ կերպով գնում է Եւրոպա բժշկվելու պատճառաբանութեամբ։ Մի պատճառաբանութիւն, որն եթէ որոշ միտք չունի իր մէջ՝ բոլորովին անյարմար ժամանակ է ընտրված։ Այժմ Պարսկաստանը գտնվում է մի այնպիսի փափուկ մոմենտում, որ ամեն մի փոքր դէպք կարող է ահագին աղէտների դուռ բացանել ու պատճառ լինել երկրի անկման, իսկ Սարդար-Ասադի նմանների մի խօսքը այստեղի շատ մարդկանց համար օրէնքի նշանակութիւն ունի։

Պարսկաստանի երկու տարվայ սահմանադրութիւնը, որն այսօր միայն անունով գոյութիւն ունի այստեղ, ընդհանուր ժողովրդին փոխանակ առաջ տանելու, զարգացնելու, բարքերը լաւացնելու, քանի գնում՝ կրքերը աւելի է բորբոքում և երկիրը դէպի բէակցիա, անկումն առաջնորդում։

«Նոր գինուն նոր տիկեր են հարկաւոր»—ասում է հայկական առածը, իսկ մեզ մօտ՝ պարսկական գործերում հակառակն է կատարվում, որով փչանում է նոր գաղափարը հին բէժիմի մարդկանց ձեռքով գործադրութիւն ստանալով։

Արհեստականապէս առաջացված այստեղի յեղափոխութիւնը չունեցաւ իր մէջ գործելին տոն, ուղղութիւն տուող մարդ և պարտաւորված եղաւ ընկնելու պատահական անձեռնհաս մարդկանց ձեռքը, որոնք գիտակցաբար կամ աւելի ճիշդ՝ անգիտակցաբար երկրի գործերը այսօրվան անկման հասցրին։

Սադրազամի պաշտօնում ռէակցիոնը բացարձակապէս ցոյց տուեց, որ Պարսկաստանը անտէր դրութեան մէջ է գտնվում և տարվում է քամու հոսանքի հետ, նայած թէ սա որ կողմից է փչում աւելի ուժեղ։ Այդ եղբայրասպան կռւի ժամանակ փոքր դեր չունէր նաև Սարդար-Ասադը։ Նման անտակտ և անքաղաքագիտօրէն կատարված դէպքերը այնուհետև պատճառ դարձան երկիրը քայլ առ քայլ դէպի բէակցիայի գիրկը գցելու։

Սարդար-Ասադը այստեղ իշխանել էր պարկի դէպքի ժամանակվայ իր հակառակորդ բանակի պետ Միրզա-Բեգրիմ խանի տունը, և այս գործով նա ցոյց տուեց, որ իրանց պարածը այն ժամանակ՝ բողէի ազդեցութեամբ կատարված անտակտ գործողութիւն է եղել և որ այսօր զղջում են անցեալի սխալը, կրկին և նորից բարեկամական ձեռք տալով միմեանց՝ երկիրը անկախ պահելու համար։ «Լաւ է ուշ, քան երբէք»—ասում է առածը։

Սարդար-Ասադին տեսնելու պատիւն ունեցայ, և շատ երկար խօսակցութիւն ունեցանք Պարսկաստանի ներկայ անկեալ դրութեան մասին։ Նա ասում է այն, ինչ մենք ամեն օր կրկնում ենք. «Պարսկաստանը մարդ չունի», և այդ «մարդը» գտնելու գործնական միջոցներին չէ դիմվում. միշտ էլ նոյն խօսքը, նոյն լացը։

Հաջի-Ալի-Ղուլի խան Բախտիարին իր Եւրոպա գնալը թէև աչքերի բժշկութեամբ էր պատճառաբանում, բայց նրա՝ մեր հարցերին տուած անորոշ պատասխանից այլ բան է ենթադրվում։ Այսպէս թէ այնպէս՝ շուտով նրա գնալու իսկական պատճառն էլ կը բացվի...

Ի. Հովսէեան

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՄԱՄՈՒԼԻ ԴԱՇՆԱԿՑ. XV ԿՈՆԳՐԵՍԻ ԷՔՍԿՈՒՐՍԻԱՆԵՐԸ

IX *)

Տուրին, 18 մայիսի

Տուրինը իտալական քաղաքներից ջոկվում է իր կանոնաւոր, ընդարձակ և մաքուր փողոցներով։ Վաճառաշահ քաղաք է և հազիւ 200 տարի է, ինչ կառուցվել է։

Եթէ Հռոմը մեզ հիւրընկալեց փառահեղ, Նապոլին ջերմագին, Տուրինն էլ կամեցաւ ապացուցանել, որ արդի Իտալիան միայն կլասիքական աշխարհ չէ, այլ և արդիւնաբերական, ուստի հիւրընկալեց շատ փարթամ, ցոյց տալով և իր ֆիզիօնոմիան։

Չորեքշաբթի, մայիսի 16-ին, առ. 8 ժամին հասանք Տուրին, ուր մեզ դիմաւորեցին ցուցահանդէսի և տեղական մամուլի ներկայացուցիչները։

*) Տես «Մշակ» № 114.

[illegible]

Ռնդոբիան, որ 6000 քառ. մետր տարածութեան վրա է կառուցել իր շքեղ պաւիլիօնը, նոյնպէս ցուցահանդէս է բերել իր երկիրը ամբողջութեամբ։

Մեծ պետութիւնները, ի հարկէ, իրանց հսկայական պաւիլիօններով և փարթամ արտադրութիւններով նոյնպէս հրապարակի վրա են։ Բայց անշուշտ կը հարցնէք. իսկ մենք, մեր լայնատարած մեծ Ռուսիան իր Մալօրօսիայով, Լեհաստանով, Կովկասով, Սիբիրով, Անդրկասպեան երկրով։

Մեր մեծ Ռուսիան այստեղ էլ, ինչպէս միշտ, հանդէս է եկել շատ անշուք չափով և կատարեալ անտարբերութեամբ։

Ես չը կարողացայ ինձ զսպել, երբ հէնց ցուցահանդէս մտնելով՝ առաջին այցս մեր ռուսական պաւիլիօնին արի։

Ամենքը գիտեն, որ մի տարուց աւելի է, ինչ Ռուսաստանում լրագիրները յայտարարում էին, թէ մենք էլ ենք մասնակցում Տուրինի ցուցահանդէսին։ Կառավարութիւնը դրամ է տուել, պաշտօնապէս մասնակցում է, սակայն իր ամբողջ բովանդակութեամբ ռուսական պաւիլիօնը նոյնիսկ երրորդական պետութիւնների շարքումն էլ չէ։

Աչքի ընկնողն այստեղ Экспед. заготовл. госуд. бумагъ տպարանն է, որ ցոյց է հանել պետ. թղթադրամի, ակցիաների և ընտիր տպագրված ֆօտօգրաւիւրների նմուշներ։ Բայց պետական այս տպարանը դեռ շատ վաղուց է Եւրոպայում յայտնի իբրև առաջնակարգ, թէև մինչև օրս էլ փակցնելի մէջ ասեմ, խաղալու թղթերը (игор. карты) Ֆրանկֆուրտ են տպագրվում։ Ռուսական պաւիլիօնում մանուֆակտ. ֆիրմաներից մասնակցում են Էմիլ Ցինդել—չիթ և վիտրինի մէջ կահկարասիք։ Սրդիօք նայողը և Ցինդելին չը ճանաչողը չի՞ վերագրի սրան և կահ-կարասիք չինող. այդ եզրակացութիւնը կարող է անել, որովհետև բելիէֆ նշան, որ կահկարասիքը դրված են վիտրինում՝ վրայի չիթը ցոյց տալու համար։ Գրերանով, Невск. мануфакт. (լանկարտ, քաթան) Ժիրարդ (քաթանեղէն, սփռոց, անձեռոցիկ), Offenbacher (Պետերբուրգից)—դաշնամուր. Օդեսսա, Եկատերինօդար, Սիմբիրսկ, Օրենբուրգ (ցորեն), Бродскій—շաքար, желѣзопрокат. заводъ о-ва СПБ. жел. и провол. завед.—երկաթէ լարեր։ Եւ ահա բոլորը, համարեա բոլորը։

Ինձ ասացին, որ դեռ պատրաստ չէ, դեռ չեն ստացվել ցուցահանվելիք առարկաները։ Այդ պատասխանը տուեց պ. կոմիսարը։ Իսկ ես կառավարութեան ուշադրութիւնն եմ հրաւիրում այս անտարբեր, ռուսական արդիւնաբերութեան նսեմացման վրա։ Միթէ հնարաւոր չէր, որ բոլորովին չը մասնակցէր Ռուսիան պաշտօնապէս և թոյլատրէր իւրաքանչիւր նահանգին իր կամեցածով հանդէս գալու։

Աչքի է զարնում Բրազիլիան։ Եապօնիան ցուցադրել է ընտիր թասեր, սափորներ և մետաքսի վրա նկարված ու գործված իրեր։ Սքանչելի մարմարիօնի արձաններ են ցոյց հանել իտալական արուեստագէտները, և որքան էժան. 600—800 ֆր. արժեցող այնպիսի շքեղ արձաններ կան, որ մարդ ակամայ կշտամբում է կեր ու խումով օրն անցկացնող հարուստ հային, որ զարդարել չը գիտէ իր տունը, այլ լցնում է անճաշակ, թանգարժէք կահ կարասիքով։

Տուրինը 400,000 բնակիչ ունի և առևտրական ընդարձակ յարաբերութիւն Եգի[պ]-

[illegible]

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

[illegible]

Ժողովը քարտուղարներ ընտրեց Մելիտոն Ցարութիւնեան, Խաչատրեանին և Ց. Աղաբաբեին։

Ժողովին մասնակցում էին աւելի քան 40 ուսուցիչներ։

Ց. Տէր-Միրաքեան կարդաց մի դրաւոր զեկուցումն կամ բեֆերատ դաստիարակութեան մասին, որի մէջ թէ իր մանկավարժական գործունէութիւնից քաղած փաստերի և թէ եւրոպական դպրոցների փորձառութեան հիման վրա զարգացրեց դպրոցական ինքնավարութեան գաղափարը, այն է՝ շօշափեց այն միտքը, թէ դպրոցում աշակերտների մէջ ախտերը և վատ հակումները արմատախիլ անելու իսկական միջոցն է իրանց աշակերտներին յանձնել վատ ընկերներին ուղղելու գործը։ Զեկուցանողը առաջարկեց, որ ներկայ եղող ուսուցիչները իրանց ուսուցչական գործունէութիւնից և փորձառութիւնից ունեցած օրինակներով արտայայտեն իրանց կարծիքը իր դրած թեզիսի մասին։

Խօսեցին մի քանի անձինք՝ Սերովեան, Լևոնեան, Երզնկեան, Թորոսեան, Թաւարբէգեան, Նազարեթեան և այլք՝ թէր և դէմ պ. Ց. Տէր-Միրաքեանի առաջարկին, որոնց ամենին պատասխանեց զեկուցանողը։

Նախագահը, ամփոփելով վիճաբանութիւնները, առաջարկեց հետևեալ բանաձևը, որ և ընդունվեց միաձայն, մէկի (Լևոնեանի) ձեռնպահութեամբ.

«Ժողովը ցանկալի միջոց է համարում դպրոցական ինքնավարութեան սիստեմի գործադրութիւնը մեր դպրոցներում»։

Երեկոյեան ժամը 6-ին կայացաւ ժողովի շարունակութիւնը։

Վ. Գ. ԲԵԼԻՆՍԿԻ

Նրա ծննդեան 100-ամեակի առիթով

(1811—1911)

Հարիւր տարի մեզանից առաջ, այն է՝ 1811 թ. մայիսի 30-ին, Սվէաբորգ քաղաքում, ուր ապրում էր բալտիական նաւատորմի բժիշկ Բելինսկին, սրա ընտանիքում ծնվեց մի երեխայ, որ կոչվեց Վիսսարիօն և որ պէտք է դառնար ապագայում Ռուսաստանի ամենատաղանդաւոր քննադատներից մինը։ Հինգ տարուց յետոյ Բելինսկիի ընտանիքը տեղափոխվեց Պենզա նահանգի Չեմբար քաղաքը, ուր և մանուկ Վիսսարիօնը ստացաւ իր նախնական կրթութիւնը այդտեղի գաւառական դպրոցում և ապա 1825 թ. մտաւ նահանգական գիմնազիան։ Սակայն գիմնազիայում նա մնաց միայն $3^1/_2$ տարի և չաւարտեց ուսումը, այլ 1829 թ. գնաց Մոսկվա և ուղղակի մտաւ համալսարան, բանասիրութեան ֆակուլտէտը։

Այդտեղ ծանօթանալով գերմանական և գլխաւորապէս Շելլինգի փիլիսոփայութեան, ինչպէս և գրականական ռոմանտիզմի հետ, մասնակցելով գրական և ընկերական շրջաններին, որոնք այդ ժամանակ սկսել էին կազմվել և ուր քննվում էին զանազան սօցիալական, քաղաքատնտեսական հարցեր, ծագում էին նոր մտքեր, նոր հոսանքներ, երիտասարդ Բելինսկին, ինչպէս և իր բարեկամներ Հերցենը, Օգարեվը, Ստանկեվիչը, շատ շուտ նկատեցին այն տրագիկական հակասութիւնները, որոնք կային այդ նոր մտքերի, հոսանքների, վարդապետութիւնների և ճորտային կազմակերպութիւն ունեցող Ռուսաստանի կացութեան միջև։ Եւ ահա Բելինսկին գրեց մի տրագեդիա, «Դի-

միտրի Կալինին», որով հարուածում էր ճորտատիրութիւնը։ Նրա այդ առաջին գրական երկը, ի հարկէ, չը թոյլատրվեց ոչ հրատարակվելու, ոչ բեմի վրա ներկայացվելու, այլ այն հետևանքն ունեցաւ, որ նա ստիպվեց թողնել համալսարանը 1832 թ. «անընդունակութեան պատճառով»։ Ռուսաց ամենամեծ կրիտիկոսը արձակվեց համալսարանից, իբրև անընդունակ ուսանող։

Լինելով ապրուստի միջոցներից միանգամայն զուրկ, երիտասարդ Վիսսարիօնը սկսեց դասեր տալ և թարգմանութիւններ անել այդ ժամանակ հրատարակվող «Տելեսկոպ» ամսագրի համար, ուր 1834 թ. տպեց իր առաջին լուրջ քննադատական յօդուածը, որից հենց դրեց նրա գրական համբաւին և ցոյց տուեց, թէ երևան է եկել մի նոր կրիտիկոս։

Այդ յօդուածը՝ մի տեսութիւն էր ռուսական գրականութեան պատմական զարգացման վրա և կոչվում էր «Գրական նուրջներ. էլեգիա՝ պրօզայով»։ Սակայն երբ 1836 թ. «Տելեսկոպը» փակվեց, Բելինսկին դարձեալ ընկաւ չքաւորութեան մէջ, կարողանալով աշխատանք գտնել։ Նա փորձեց գրել 1837 թ. «Ռուսաց քերականութիւն», բայց աջողութիւն չունեցաւ և, չկանդնալով, ստիպվեց գնալ ապրել 3 [ամիս] կովկասեան ջրերում։ Հետևեալ տարին փորձեց մի նոր դրամա գրելու «Ցիսնամ յօբելեարը» վերնագրով, բայց նա շուտ թողեց գրական գործունէութեան այդ [ճիւ]ղը։ Նա անձնատուր եղաւ այդ ժամանակ տիրապետող Հեգելի փիլիսոփայութեան, որի էութիւնն էր՝ «ինչ որ իրօք կայ, [բա]նական է»։ Համարելով այդ թեզիսը ճշմարտութիւն, կարելի էր, ի հարկէ, ամ[ե]ն բան արդարացնել և հաշտվել Ռուսաստան[ի] այն ժամանակվայ դաժան իրականութեան հետ։ Բարեբաղդաբար, Բելինսկին շուտ նկատեց իր սխալը, ինչպէս և համոզվ[եց], որ գործունէութեան ուրիշ ոչ մի ճիւղ, բացի կրիտիկայից, իր կոչումը չէ կարող մա[լ]։ Այդ օրից նա ընտրեց կրիտիկ[ական] հիմն իր գրական և հրապարակախօսական գործունէութեան, որ եղաւ այնքան բեղմնաւոր և հռչակաւոր։

Եւ 1839 թ. տեղափոխվելով Մոսկվայից Պետերբուրգ՝ նա դարձաւ Կրաևսկիի հրատարակած «Отечест. Записки» ամսագրի մշտական աշխատակից, ստանձնելով քննադատական բաժինը։ Նրա կրիտիկական և հրապարակախօսական յօդուածները ոչ միայն տարածեցին նրա համբաւը և հռչակեցին նրան, իբրև լաւագոյն կրիտիկոս, այլ նպաստեցին ամսագրի տարածման։ Նա գրեց մի շարք ընտիր քննադատական յօդուածներ ռուսաց գրողների, ռուսական բանաստեղծութեան մասին, որոնք կազմեցին գեղեցիկ հատոր ռուսաց գրականութեան պատմութեան, սկսած Լօմօնօսովից մինչև Պուշկինը։

Բելինսկիի եռուն գործունէութիւնը [ը]նդգրկում է 1840—46 թւականներին։ [...] լարված և եռանդուն հրապարակախօսական յուզումնալից աշխատութիւնը, անկասկած քայքայիչ կերպով ազդեց նրա առողջութեան վրա, և նա ստացաւ հիւծախտ, և գերեզման իջաւ 1848 թ. մայիսի 28-ին։

Եւ Ռուսաստանը զրկվեց մի մեծ գրողից, որի իդէալները մինչև այսօր էլ հմայ[ում են] կերպով դէպի իրանց են քաշում լաւագոյն մտքերը, որովհետև այդ իդէալները յաւիտենական են և բիւրեղային ճշմարտութեամբ տոգորված։

Շնորհիւ Բելինսկիի քննադատութեան, [...] թնդաց ռուսական գրականութեան մէջ [...] րև մեծ և ամեն բան խորտակող մարգարէ[ի] փող, ռուսական գրականութիւնը կարողացաւ հասնել այսօրվայ իր բարձրութեան։

Ցաւիտենական յիշատակ Բելինսկիի [...] մարգարէներին։

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

—

Հարցաքննութիւններ ծխ. դպրոցում

Դ ղ ը լ-Ս ր վ ա տ, 25 մայիսի

Կիրակի, ամսիս 22-ի առաւօտեան ծխ. դպրոցում, ուսուցիչ Բ. Ցրտատարեանի հրաւիրանօք, կայացաւ ծնողական ժողով, որտեղ բացատրվեց քննութիւնների նպատակայարմարութիւնը։

Սակայն, ընդառաջ գնալով ծնողների ցանկութեան, այլև կամենալով հասարակութեան մէջ հետաքրքրութիւն շարժել դէպի մայրենի դպրոցը, որոշվեց հրապարակային վերստուգումի ենթարկել աշակերտների առաջադիմութիւնը։ Արդէն երեկվանից բոլոր երեք բաժիններում քննութիւն է կատարվում բոլոր առարկաներից։ Հարցաքննութիւններին ներկայ են լինում ծխական քահանան, հոգաբարձութեան անդամները, ծնողներ և հետաքրքրվող անձինք։

Տարեկան ակտը տեղի կունենայ կիրակի ամսի 29-ին։

Մենտօր-Միրզա[...]

—

Քաղաքային խորհրդարանի ընտրութիւնը

Երևան, 27 մայիսի

Այսօր, ուրբաթ, ամսիս 27-ին յա[յ]տ[ա]պէս մահմեդականների համար—որպէս նրանց ազատ օր—նշանակված էր քաղաքային խորհրդարանի վերջին ընտրութիւնը։ Պէտք է ընտրվէին 18 ձայնաւորներ և կանդիդատներ, բայց իրանց տուփը դրեցին 5 հոգի. էին 3 թուրք և 2 հայ, ընդամենը 5 հոգի, որոնցից չորսը սևացան և միայն Միր-Բ[...] Միր-Բաբայեվը ստանալով սպիտ[ակ ...]

քուէներ՝ ընտրվեց ձայնաւոր։ Իրաւասունների ²/₃ մասից աւելին (40 հոգի) արդէն ընտրված է։ Հաւանական է, որ այդ եւ կանոր լիակատար ընտրութիւններ չը կատարվեն։

Ա.

Դաշնակցութեան գործի շուրջը

Բագու, 30 մայիսի

Այն տեղեկութիւնը, որ իբր թէ «Դաշնակցութեան» գործի քննական մատերիալը ստանալու համար պէտք է անպատճառ գնալ Թիֆլիս և այնտեղ ստանալ, ուղիղ չէ, որովհետև այդ առիթով Թիֆլիսի ժանդարմական վարչութեան պետը հեռագրով յայտնել է այստեղ՝ նոյն գործով մեղադրվող շուշեցի Գերասիմ Բալաեանին, որ քննական մատերիալը կուղարկվի Շուշի։ Նշանակում է, որ Կովկասի զանազան անկիւններում ապրող նոյն գործով մեղադրվողները եւ ընդհանրապէս գործի քննական մատերիալը կարող են նոյնպէս ստանալ իրանց բնակավայրերում։

Ս. Մարգարեան

ՔԱՂԱՔԱԳԼԽԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Գօրիս, 23 մայիսի

Ամբողջ 5 տարի անցնելուց յետոյ միայն Գօրիսը բաղդ ունեցաւ նոր ձայնաւորների երես տեսնելու, որոնք ամսիս 20-ին, նախագահութեամբ Ս. Տէր-Մինասեանի, կայացրին քաղաքագլխի ընտրութիւն, ապագայ քառամեակի համար՝ 1911—14 թիւը։

Նախագահը, բանալով ժողովը, նախ ընդգծում է ձայնաւորների մեծագոյն պարտականութիւնը և դէպի քաղաքը ունենալիք իրանց ազնիւ վերաբերումը. թւում է այն բոլոր անպատեհութիւնները, քաղաքին վնասակար ձայնաւորների այն բոլոր սխալանքը, որով անմիջող տուժելու է միայն Գօրիսը, որը այնքան մեծ և անհրաժեշտ պահանջ ունի գործունեայ, շինարար և ողջամիտ քաղաքագլխի։

Ապա անցնելով նիստի հերթական հարցերին՝ նախ խորհրդակցութեան է դրվում քաղաքագլխի ռոճիկի աւելացման հարցը. երկար ձգձգումներից յետոյ որոշվում է մինչ օրս ստացվող 500 րուբլին 850 րուբլու հասցնել։ Քաղաքագլխի ռոճիկից յետոյ հարց է լինում նաև օգնականի ռոճիկի աւելացման մասին, որը բարձրացնում են մինչև 360 րուբլու։

Այս որոշումներից յետոյ անցնում են քաղաքագլխի պաշտօնի յարմար և անաչառ թեկնածուների ցանկին. բացի Մատթէոս Տէր-Գրիգորեանից, ուրիշ ոչ մի անձնաւորութիւն չէ գտնվում, որին ձայնաւորները նրա շարքում քուէարկեն. ուստի միաձայն ընտրութեամբ Գօրիսի քաղաքագլուխ են ընտրում Մատթէոս Տէր-Գրիգորեանին, որի ընդունակութիւնների, անաչառութեան նկատմամբ մենք աւելորդ տուաչ՝ իբրև մի-մի քաղաքագլուխ՝ մեր կարծիքն էինք տուել։

Տէր-Գրիգորեանը մինչ օրս ճանաչված է հասարակութեան բարին կամեցող, շիտակ, անձնական շահից հեռու, ժողովրդական, կուլտուրական ձեռնարկութիւնների թև-թիկունք տուող, և այդ բոլորը օրէնքի խնկական սահմանում։ Նա մէկն է այն անհատներից, որոնց համար օրէնքի նշանաւոր չը կատարելը խիստ դատապարտելի մի քայլ է։

Պարոնը տիրապետում է ռուսաց լեզուին՝ մայրենի լեզուի հաւասար. տարիքը 45 է։

Մ. Տէր-Գրիգորեանի քաղաքագլուխ ընտրվելը կարելի է համարել Գօրիս նորաքաղաքի ամբողջ ազգաբնակութեան ցանկութեան իրագործում, որովհետև 4—5 տարի էր՝ Գօրիսը ունէր քաղաքագլուխ, որի մասին ազատ կարելի էր ասել, որ անունը կար, ամանումը՝ ոչ. իսկ թէ այս ընտրութեամբ մի քանի զոյգ ու կէնտ պարոններ ինչու շատ անհանգստութեան նշաններ են ցոյց տալիս, այդ մասին աւելորդ է առայժմ խօսել. այստեղ յանկարծ յիշեցի հայերիս ամենակեղտոտ կողմերից մէկը։

Հայերս չենք սիրում կաշառք չուտող, սուտ չասող, չը բամբասող և այլ մի շարք լաւ ու գովելի յատկութիւններով օժտվածներին, այո։

Քաղաքագլխի օգնականի պաշտօնի համար իր թեկնածութիւնը դրեց ձայնաւոր Վ. Սաֆրազբէգեանը մինչև իսկ 300 ր. ռոճիկով, սակայն սևացաւ պարոնը, և նախկին օգնական Գէորգ Պալասանեանը վերընտրվեց 7 ձայնով հակառակ 2-ի (իր ձայնի չէզոքութեամբ) որոշված 360 րուբլի ռոճիկով քաղաքագլխի օգնականի պաշտօնով։

Գօրիսի երկրորդ քառամեակի նորընտիր ձայնաւորներ, դուք գտնվում էք ներկայումս ձեր սուրբ կոչման և արդար ուղու վրա, որի ամենափոքր դաւաճանումը մեծ պատուհաս և զրկանք միայն կարող է բերել ձեր՝ շինարարութեան կարօտ քաղաքին։

Գործեցէք լի եռանդով, լի աշխուժութեամբ և իմացէք, որ քաղաքի ապագայ բարեկեցիկ դրութիւնը ձեր ներկայ գործունէութիւնից է կախված։

Դուք ձեր քաղաքացիական պարտականութիւնը առաջ տարէք ամենայն ազնւութեամբ, թող որքան կուզեն՝ ագռաւները կռաւեն։

Սազանդարեան

ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻ ՆԱԽԿԻՆ ՀԵՐՈՍԸ

> «Մի քաղաքում կար մի դատաւոր, որ ոչ Աստուծուց էր վախենում, ո՛չ մարդուց ամաչում»:
>
> Աւետարան

I

Ի՞նչը կարող էր ուղղել այդպիսի անվախ, անամօթ դատաւորին։

Դատաւորին, որի ձեռքումն է ամբողջ քաղաքի բաղդը...

Դատաւորի՛ն, որի գլխաւոր նպատակը պէտք է լինէր՝ բնակչութեան խղճի անդորրութիւնը...

Դատաւորի՛ն, որի աջում պէտք է լինէր անխարդախ չափ և արդար կշիռ...

Անա այն ժամանակ «գառն ու գայլը կապրէին, ինչպէս քոյր ու եղբայր»։

Բայց մենք ապրում ենք՝ բռքերի ապականված ժամանակ...

Մինչև ոսկորներս պծղները՝ ապականված ժամանակ...

Պէտք էր, սակայն, լինել մայիսին Մոսկվայի Կրեմլում, Եկատերինեան փառահեղ դահլիճում...

Այն հրաշալի ժամանակ, երբ մարդիկ հաւաքվել էին՝ յատկապէս փնտռելու... արդարութիւնը...

Ու փնտռեցին 18 օր ու վիճեր...

Երկայն ու լայն գրասեղանի շուրջը, ոսկեկար հագուստներով ու վառվռուն շքանշաններով բոլորված են՝ գլխաւոր դատախազն ու իր օգնականը, նախագահը՝ միւս անդամներով ու դասակարգային ներկայացուցիչներով։

Հասարակութիւն քիչ է երևում։

Հրաւիրված են 300-ից աւելի վկայ. եկել են 200-ի չափ։

Վկաներից 5-ը կաթօլիկ են, բողոքական ու հրէայ, մնացածները՝ ռուս։

Երդվում են ու դուրս գնում։

Դատախազից քիչ հեռու բոլորվել են մի սեղանի շուրջ մայրաքաղաքի թերթերի թղթակիցները։

II

Դատվում է ոչ-սովորական մարդ։

Դատվում է նա, որ երէկ դատում էր հազարաւորներին...

Դատվում է Մոսկվայի նախկին... քաղաքապետը...

Գեներալ-մայոր Ա. Ա. Րէյնբոտը...

Ես դիմում եմ կողքիս նստած պաշտօնեին.

— Ներեցէք, հայրիկ, կարո՞ղ էք ցոյց տալ ինձ՝ ո՞րն է Րէյնբոտը։

— Անա մեր դիմացինն է։

— Սիւրտուկաւորը։

— Նա ինքն է։

— Ինչո՞ւ պաշտօնական հագուստով չէ։

— Հիմա պաշտօնաթող է։

Մեղադրվածը նստած է առանձին ու հիւսված աթոռին, դատախազի օգնականի մօտ։ Նրա կողքին էլ՝ նրա պաշտպանները, այն է՝ Ն. Պ. Կարաբչեվսկի և Կ. Ս. Մինեատով։

Հիմա ես դիտում եմ դատվողին։

Նայելով իր վայելուչ ու յաղթ կազմուածքին, կարելի էր տալ մօտ 50 տարի, բայց 40 է։

Այդ ոչինչ...

Դուք տեսել էք այդպիսի բազմութեան մէջ խիստ համակրելի դիմագծերով մարդ, որ դառնում է շատերի ուշադրութեան առարկան...

Մի տղամարդ, որի մասին ասում են՝ «բարութիւնը ուղղակի կաթկաթում է նրանից»...

Այդպէս է Րէյնբոտի արտաքինը...

Բացառութիւն՝ բնութեան օրէնքների մէջ։

Իրան պահում է շատ ազատ՝ ապացուցելու համար, որ 300 երեսից բաղկացած մեղադրական ակտը ինքն իրան ջուրն է ընկնելու՝ իր բերելիք բացատրութիւնների շնորհիւ...

Ու, երբ թէ ոչինչ անարդարութիւն չը կայ իր արարքների մէջ, ուրախ վրայցի է բռնվում այս ու այն էլեգան տիկնոջ կամ օրիորդի հետ...

Անհագին ժամանակ է խլում բացակայ վկաների պատճառաբանութիւնները կարդալը։

Սենատորների թէյ կամ նախաճաշ վայելելն էլ ամեն անգամ խլում է կէս ժամ։

Ու հասարակ առաջին օրվայ զբաղմունքը շահագրգիռ չէ։ Հասարակութիւնից շատերը հեռանում են դահլիճից։

III

Երկրորդ օրից մինչև վերջինը՝ հասարակութիւնը աստիճանաբար այնքան է մեծանում, որ աթոռները ձեռք են բերվում փողի գնով...

Բացվում է նախկին քաղաքապետի ու նրա օգնական՝ գնդապետ Վ. Ա. Մորոզկիի բռնակալութիւնների և անլուր կաշառակերութիւնների ծայրը...

Դատախազ Վ. Պ. Նոսովիչը խօսում է վեց ժամ, մեղադրելով Րէյնբոտին մօտ 50 հարցում։

Նա մեղադրում է թէ նախկին քաղաքապետին և թէ սրա օգնականին։ Այդ վերջինով ես չեմ ուզում զբաղվել, ոչ էլ մեղադրական բոլոր կէտերով։

Մեղադրում է Րէյնբոտին նրանում, որ սա կատարել է մի երկայն շարք կամայականութիւններ, որոնք հասցնում են մարդուն... կողոպտումներին։

Նախկին քաղաքապետը մեղաւոր է՝ սանձարձակելով... պաշտօնական ապօրինութիւն, իշխանութիւնը ի չարս գործադրելով, կողոպտելով, կատարելով պաշտօնական շահատակութիւն։ Րէյնբոտը ծարաւ էր ժողովրդականութեան, որ ձեռք էր բերում ուրիշների հաշւին. դրան են վերագրվում ամբողջ շարք շահասիրական յանցանքներ...

«Բանը օրէնքի առանձնական խախտման մէջ չէ,—ասում է Նոսովիչը,—այլ՝ կառավարութեան ամբողջ սիստէմի։

«Ի՞նչ է նշանակում իրաւունքից դուրս՝ իշխանութիւն գործ դնել։ Ի՞նչ է նշանակում իշխանութեան անգործունէութիւն։

«Բստ ինքեան կարելի չը կայ բացատրելու այս հանցագործութիւնները... Դա՝ պաշտօնական անձի կողմից գիտակցաբար այնպիսի միջոցներ ձեռք առնելն է, որոնց վրա նա լիազօրութիւն չունի օրէնքով։

«Գալիս է յետոյ նրա կողմից՝ ինքնագլուխ մարդիկ աքսորելու երևոյթը, թէպէտ նա չէր լիազօրված ոչ մի օրէնքով։

«Բայց Րէյնբոտը յաճախ վերագրում է իրան և՛ հոգեպէս անօրմալ յատկութիւն։ Կարող է նորմալ լինել այն վարիչը, որին ոչէ տեսած էր, 12 օրվայ ընթացքում, չէ յայտնել, թէ նրա տունը մտել է մի ռուս օֆիցեր՝ իր կնոջ ու աղախնի հետ,—դրա համար պատժելով նրան երեքամսեայ բանտարկութեամբ։ Պարզ է, որ այս բոլորը կատարվել է վարէնի այս կամ այն անձնական շահերի համար»։

Իր հայեցողութեամբ Րէյնբոտը ծախսել է պետական գումարներ՝ այնպիսի իրերի վրա, որոնք չեն եղել նախատեսված նախահաշւում։

Պահանջվող տեղեկութիւնները չը հաւաքած՝ փչացած վարքի մասին, աքսորել է մի քանի մարդ. Իւրացրել է մի մասը այն գումարի, որ պէտք է գործ դրվէր՝ քաղաքապետական տան կից տպարան բանալու վրա։

Սեփել է ակմբատէրերին ու «տեսակցութեան տների» տէրերին՝ գումար յատկացնել բարեգործական նպատակով, յաճախ պահանջելով նրանցից նուիրել 10,000 րուբլի, ու այդ գումարների որոշ մասն իրան է սեփականեցրել... եւայլն եւայլն։

IV

Գալիս է, վերջապէս, մայիսի 18-ը, դատավարութեան վերջին օրը։ Եւ ժամերով ու օրերով սենատի վերջին խօսքին սպասող բազմութեան անհամբերութիւնը, յոգնածութիւնն ու յուսահատութիւնը հասնում են գագաթնակէտին։—Բայց անա...

Հասարակութիւնը մի մարդու պէս՝ խոր հոգոց է հանում... «Վերջապէս»։

Վճիռը.—«Առանձին անձնական ու դրամական բոլոր կարողութիւնից և իր ձեռք բերած իրաւունքներից ու առաւելութիւններից զրկվելուց յետոյ, հեռացնել ծառայութիւնից, կալանաւորել նախկին քաղաքապետ Րէյնբոտին, մի տարի ժամանակով, կալանաւորներին ուղղող բաժանմունքում։ Պահանջել նրանից 27,329 ր. 50 կ.*)։

Րէյնբոտից դատարանը պահանջեց 5,000 ր. դրաւական, նրա օգնականից՝ 1,000 ր.։

Հազարգլխեան հասարակութիւնը ազատ շունչ քաշեց, շօշափելով դատաստանի... արդարութիւնը։

Դատապարտվածի նախկին բարեկամներն ու նրանից հովանաւորվածները իսկոյն շրջապատում են նրան ու խոր ցաւակցութիւն արտայայտում։ «Պարոններ,—եղաւ դատապարտվածի վերջին խօսքը,—ձեր ցաւակցական համակրութիւնները ինձ համար աւելի մեծ բան են, քան որևէ վճիռ»։

Սենատի պատերում դատապարտվեց խակալէս ո՛չ թէ այս կամ այն քաղաքապետը, այլ՝ ոստիկանական կամայականութիւնը և քաղաքագլխական ռէժիմը։

Ու... Մոսկվայի նախկին քաղաքապետ՝ գեներալ-մայոր Րէյնբոտը դուրս գնաց Կրեմլի պալատը, իբրև կողոպտված ու կատարեալ մեռել...

Իր շուրջը նայեցաւ գնելիս, ինձ թւում էր, թէ նա մրմնջում էր՝

— «Աշխարհն ամենայն, առ ի՛ս նայեցեալ, անապակից լերուք»...

Ե. Թ. Ն.

*) Պէտք է գիտենալ, որ ծառայութիւնից հեռացվածը զրկվում է՝ նորից ընդունվելու իրաւունքից պետական որևէ ծառայութեան մէջ, ընտրութիւններին մասնակցելուց, այլ և ընտրվելուց ազնուականութեան ու զէմստվօյի պաշտօնում՝ թէ քաղաքներում ու թէ գիւղերում։

ՈՐԴԻՍԻ ՀՈԳԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

«Нов. Вр.» թերթը դեռ երէկ մէկ էլ օրն էր, որ մեղադրականներ էր կարդում Կովկասի Փոխարքային և Վրաստանի էկզարխին, որ յանդգնել էին մի հերետիկոս եկեղեցու պետի յուղարկաւորութեանը մասնակցել։ Լրագիրը այն աստիճան էր զայրացած, որ նոյն իսկ չէր խնայում իր գայրոյթը մինիստրների նախագահ Ստոլիպինի դէմ, որ սա ցոյց է տալիս համբերատար ոգի դէպի հայերի նման մի հերձուածող և հերետիկոս ժողովուրդ («Մշակ» № 7)։

Այժմ ինքը մի առանձին հետաքրքրութեամբ ներս է ընկնում այս հերձուածող եկեղեցու և հերետիկոս ժողովրդի հայրապետի ընտրութեան մէջ՝ գործօն ու սրտացաւ մասնակցութիւն ունենալու։

Այժմ այդ թերթը իր մեղադրականներն ու խուզարկու ջանքերը տեղում է «Մշակի» խմբագրատան վրա։

Թող աւելի լայն բաց անեն իրանց բերանները ուժի կողմը թեքվող մեր այն հրապարակախօսները, որոնք մինչև «Нов. Вр.»-ի խօսելը և մինչև «օտար դաւանութեանց» դէպարտամենտի՝ հայոց եկեղեցուն հրահանգ տալը այնքան գգուշաւոր լռութիւն էին պահում բանակւոր նիւթ հանդիսացած խնդիրների նկատմամբ։

Այս կացութիւնն առանձին թափով պիտի գայ մեր լուրջ ու սրտացաւ գործիչներին սթափեցնելու. պիտի գայ նրանց ասելու, թէ մօտ 2,000 տարվայ անցեալ ունեցող մի ժողովրդական եկեղեցու վարդապետութեան ուսմունքը «Нов. Вр.»-ն չէ որ պիտի ուսուցանի և ոչ էլ մօտ 2,000 տարվայ անցեալ ունեցող մեր անկախ եկեղեցու կանոնները պիտի մեզ բացատրի։

Օտար դաւանութեան դէպարտամենտի ցուցմունքը մեզ համար այսօր պարտաւորական լինելով հանդերձ, չենք կարող ընդունել, որ այդ ցուցմունքն աւելի ուղիղ արտայայտիչը լինի մեր եկեղեցու ոգու, կանոնների ու վարդապետութեան, քան թէ մեր եկեղեցու այնպիսի հեղինակաւոր հայրապետները նոյն խնդրի մասին բացարձակ վարդապետածը, որպիսիք ներկայանում են համայն ազգի կողմից ընտրված և Օգոստափառ Կայսրների կողմից հաստատված Մատթէոս Ա.-ի և Մատթէոս Բ. Իզմիրլեանի, սրանց թւում մեր եկեղեցագիտութեան մէջ սրանցից թերևս առաւել համբաւաւոր և առաւել հեղինակաւոր Մելքիսեդեկ Մուրադեանի պարզ ու մեկին կերպով աւանդածները։ Առաջինն իբրև կանոն սահմանում է. «Իւրաքանչիւր պատգամաւոր փակած արկղի մէջ է ձգում իր ոլորած տոմսակը, որի վրա գրված է լինում այն ընտրելոյն անունը, ազգը, կոչումը և բնակութեան տեղը, որին նա արժանաւոր է կարծում կաթողիկոսութեան»։ Երբ կաթողիկոսական թեկնածուի ոչ կոչումն է որոշված և ոչ հոգևոր աստիճանն է մասնաւորված, ապա պարզ է, որ կարող է նա լինել հայ եկեղեցու զաւակներից՝ ընտրողի կողմից արժանաւոր ճանաչվածը։

Մատթէոս Բ. պնդում է, որ «հայոց հայրապետի իշխանութիւնը եկեղեցիէն կը բղխի և եկեղեցին՝ մենք ենք, որդիք հայոց»։

Մելքիսեդեկ եպիսկոպոս առանձին շեշտով պնդում է. «Կաթողիկոսութեան ընտրական իրաւունքն ամենևին խտրութիւն չի դնէր եկեղեցականի և աշխարհականի մէջ, ըստ առաքելական սովորութեան Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ»։

Եւ այս վարդապետութիւնը բղխում է մեր եկեղեցու ժողովրդական հոգուց, մեր եկեղեցու ամեն մի անդամ—ինչ կարգի և աստիճանի որ լինի—ի Քրիստոս միմեանց հաւասար եղբայր համարվելու դաւանութիւնից, հայոց եկեղեցի ասելով հայոց լուսաւորչադաւան որդիք հասկացվելուց։

Մեր ազգային ժողովրդական եկեղեցու իշխանութեան և իրաւունքի աղբիւրն ինքը ազգը, ժողովուրդն է։

Այս է ուսուցանում մեր պատմութիւնը, այս է աւանդում մեր եկեղեցու վարդապետութիւնը։

«Новое Время»-ն ինչ անուն ուզում է տայ մեր եկեղեցուն, բայց մենք ճանաչում ենք ու դաւանում հայ ազգային ժողովրդական մեր եկեղեցին։

1836 թ. կազմված ու հաստատված «Պօլօժենիէն» հայրապետական թեկնածուի կարգի, աստիճանի, նոյնիսկ հոգևորական թէ աշխարհական լինելու մասին ոչ մի յիշատակութիւն, ոչ մի սահմանափակիչ բառ, խօսք գործ չը դնելով՝ հանդիսացել է հաւատարիմ թարգմանը հայ եկեղեցու լայն ժողովրդական ոգու։

1883 թ. Կովկասի Փոխարքայի կողմից տրված կանոնագրութեան մէջ յիշված «ДУХОВНЫЙ САНОВНИКЪ» դարձուածքը առաջին արգելքն է աշխարհականներից ընտրելի առաջարկելու։ Իսկ այժմ «САНОВНИКЪ» բառը միայն եպիսկոպոս հասկանալու հրահանգութիւնը մեն որ արգելք է հոգևոր միւս աստիճանաւորներից եւս կաթողիկոս ընտրելու։

Այս երկու արգելքն էլ հակառակ են մեր եկեղեցու ժողովրդական ոգուն, հակառակ են մեր եկեղեցու նոյնիսկ դպրոցներում դասաւանդվող վարդապետութեանը և՝ այս պատճառով՝ գոյութիւն չունեն պետութիւնից մեր եկեղեցուն տրված «Պօլօժենիէի» մէջ։

Ինձ համար ամենևին նշանակութիւն չունի այն պարագան թէ մեր պատմութեան ընթացքում քանի՛ աշխարհականներ կամ քանի ոչ-եպիսկոպոսներ են եղել, որ ժողովականների ընտրութեամբ հայրապետական աթոռ են բարձրացել. այսպէս և չունի նշանակութիւն այն պարագան, թէ վաղը կամ երբևիցէ այդպիսիներից կընտրէն թէ ոչ. այլ ես նայում եմ միայն ու միայն իմ եկեղեցու վարդապետութեան տեսակէտից և գտնում եմ, որ այս վարդապետութիւնը աշխարհականի ու հոգևորականի, ուր թէ աստիճանների խտրութիւն չէ ճանաչում, այլ միայն ու միայն արժանաւորութիւն է փնտռում։

«Եկեղեցին է որ եկեղեցական կընտրէ... Եկեղեցին,—ուսուցանում է իմ հայ եկեղեցու մաքրակրօն-ազգային «Հովուական Աստուածաբանութիւնը» իր ազգնաիր հայրապետի բերանով—իր բոլոր զաւակներու մէջէն, շինականէն սկսեալ մինչև իշխանն, ի պահանջել հարկին և ըստ արժանաւորութեան, անխտրապէս կարող է իրեն համար պաշտօնեայ ընտրել և մի օրուան մէջ մինչև կաթողիկոսութեան պաշտօնեայ առնել»։ («Հով. Աստ.», եր. 30)։

Ռուս պետութիւնը, որ ճանաչել է մեր եկեղեցու առանձնայատուկ ոգին, չի փաբանի բռնանալու մէջ տեղից ինչպէս Փոխարքայի կողմից դրված կանոնների մէջ տեղ բռնած «ДУХОВНЫЙ САНОВНИКЪ» սահմանափակիչ դարձուածքը այսպէս և օտար դաւանութեան դէպարտամենտի կողմից յանուն հայ եկեղեցու կանոնների վերջերս այդ սահմանափակ բառին տուած եւ առաւել «սահմանափակիչ» լուսաբանութիւնը, եթէ մեր եկեղեցին, մեր եկեղեցու գլուխը ուշադիր լինի, փոյթեռանդն հոգայ օրինաւոր ճանապարհով ու փաստալից տեղեկագրով ներկայացնելու՝ ուր հարկն է՝ մեր եկեղեցու ճշմարիտ վարդապետութիւնը։

Մ. աւ.-ք. Մելեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Պրօֆ. Մէնշիկօվը Աստրախանից այս հեռագիրն է ուղարկել հակախօլերային համագումարի նախագահ Խատիսեանի անունով. «Խնդրում եմ ընդունել և հաղորդել համագումարին իմ խորին շնորհակալութիւնը»։

— Ներկայացաւ Կովկասի Փոխարքայի քաղաքացիական մասի օգնական սենատոր Վատացիին քաղաքագլուխ Ալ. Խատիսեան և զեկուցեց՝ հակախօլերային համագումարի աշխատանքների հետևանքների մասին և շնորհակալութիւն յայտնեց համագումարի անունից սենատորին՝ դէպի համագումարը ցոյց տուած համակրական վերաբերմունքի համար։

— Մեզ խնդրում են տպել այն զբօսանքի հաշիւը, որ սարքեց յօգուտ Թիֆլիսի հրի ու էժանագին ճաշարանների և թէյարանների։ Ընդհանուր մուտքն է 1,339 ր. 55 կ., և թւս որի նուէրներ մի անյայտից 50 ր., Ս. Փիրումեանից 50 ր., ա. Տ. Ամիրագտեանից 25 ր., Հեղինէ Աւթանդիլեանից 25 ր., Բաղդէից 5 ր.։ Ծախքը՝ 418 ր. 40 կ.։ Զուտ մնացորդ ստացաւ ընկերութեան գանձարկղը 921 ր. 15 կ.։

— Վրացի յայտնի բարեգործ Դ. Սարաջեվը, ինչպէս գրում են, ծանր հիւանդ դրութեան մէջ պառկած է Բեռլինում։

— Յունիսի 5-ին Կ. Հ. Բ. Ընկ. դահլիճում նշանակված է Հայոց Դրամատ. Ընկ. անդամների ընդհանուր ժողովը, ուր ի թիւս այլ խնդիրների կայանալու են ընտրութիւններ։

— Պրօֆ. Միվէրսը քաղ. վարչութեանը ներկայացրեց մի զեկուցագիր վարչութեան հաշւապահական մասի վերակարգութեան մասին։

— Քիմիայի երկրորդ Մենդելէեվեան համագումարը կայանալու է Պետերբուրգի համալսարանին կից այս տարվայ դեկտ. 21-ից մինչև դեկտ. 28-ը։ Կազմակերպիչ մասնաժողովի նախագահն է ակադեմիկոս պ. Բեկէտովը։ Համագումարի անդամներ կարող են գրվել բոլոր նրանք, որոնք հետաքրքրվում են Ռուսաստանի քիմիայով։ Համագումարին կից մտադրութիւն կայ կազմել նաև ցուցահանդէս։ Անդամ գրվելու մասին տեղեկացնել (վճարելով 5 րուբլի անդամավճարը) Սօլօվևյովին՝ հետևեալ հասցէով. С. Петербургъ, Химическая лабораторія университета.

— Մայիսի 31-ին Թիֆլիսեցի 85 տարեկան Սաքօ Ամիրխանեանը, որ տանջվում էր մի ինչ-որ անբուժելի հիւանդութեամբ, իրան նետում է Կուր գետը և խեղդվում։

— Մայիսի 31-ին, երեկ. ժամը 8-ին, իր բնակարանում—Չէրքէզօվսկայա փող. № 17 տան մէջ—Պարմէն Պինջաւիձէն գրպանի դանակով վէճի ժամանակ մի քանի վէրքեր հասցրեց Թիֆլիսեցի Ցիկլաուրիին։ Վիրաւորվածին տարան Միքայէլեան հիւանդանոցը, ուր բժիշկները գտան նրա կեանքը վտանգի մէջ։ Ցանցաւորը բռնված է։

— Մեզ հաղորդում են, որ Ուս. Միութեան տարեկան ընդհանուր ժողովը սկսվելու է յունիսի 5-ին և տևելու է մինչև յունիսի 10-ը։ Օրակարգի խնդիրներն են 1) հաշւետւութիւն, 2) զեկուցումն կենտ. վարչութեան, 3) ընտրութիւններ կենտ. վարչութեան, վարչութեան փոխ-անդամների և վերստուգիչ յանձնաժողովի, 4) դասախօսութիւններ, 5) ընթացիկ հարցեր։

— Մինչև օգոստոսի վերջերը Թիֆլիսից մեկնեց յայտնի պատմաբան գեներալ Պոտտօն։

— Այս տարվայ մայիսի 31-ին լրացաւ Ելենա Մօլօխօվէցի յայտնի «Նուէր երիտասարդ տանտիկիններին» գրքի 50-ամեակը։ Այդ օգտակար գիրքը 50 տարիների ընթացքում տարածվել է 250,000 օրինակ։ Ներկայումս տիկին Մօլօխօվէցը 80 տարեկան է։

— Թիֆլիսի քաղաքագլուխ Ալ. Խատիսեան, «З. Р.»-ի ասելով, շուտով Քութայիս է գնալու՝ Թոքախտի մասին դասախօսութիւն կարդալու համար։

— Վրաց «Սախալխօ Գազէթի» լրագրի խմբագրութիւնը խնդրում է մեզ տպագրել հետևեալը. «Հրաւիրում ենք հասարակութեան և բարեգործների ուշադրութիւնը, որ «Սախալխօ Գազէթի» խմբագրութեան մէջ ընդունվում է նուէրներ այրի Ս.-ի օգտին, որը գտնվում է անտանելի դրութեան մէջ և ոչ մի միջոց չունի ապրելու։ Այրին ունի 4 զաւակ, որոնցից երեքը ուսանում են շատ աջող կերպով, բայց յաճախ նրանք չունենում հագուստ և կերակուր։ Յոյս կայ, թէ հասարակութիւնը կաջակցէ նրանց և հնարաւորութիւն կը տայ ուսումը աւարտելու.

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

[illegible]

ները. բայց մեզանում այդպիսի հոյակապ գործերն էլ ընկնում են մասնաւոր անհատների, նոյն իսկ հայ ուսուցչի վրա. և սա չափազանց նշանակալից է բնորոշելու համար մեր կուլտուրական «կարողութիւնը»։

Գալով Վարդանեան-Դիւստերդիկի լոյս ընծայած հոյակապ, մանրամասն քարտէզին, մեր պարտքն ենք համարում նշանակել, որ նա կատարված է այնքան մանրամասն, բարեխիղճ և լիակատար, որ ամեն մի մարդ, որ գործ է ունենալու Հայաստանի և յարակից երկիրների պատմութեան և աշխարհագրութեան հետ, սրա մէջ կը գտնի իրան հետաքրքրող ամեն անունն ու տեղ՝ կատարված ճշգութեամբ ու հաբաղատութեամբ։

Պատմական Հայաստանը այն հինաւուրց երկիրն է, որի մասին գիտութիւնը ոչ միայն չէ ասել իր վերջին խօսքը, այլ ընդհակառակը որի վրա դեռ երկար կը քայլեն աշխարհագրագէտներ, պատմագիրներ, գիտնականներ՝ ճշգելու, վերանորոգելու նրա այս կամ այն կէտը, շրջանը, բնագաւառը. այդպիսի փնտռումներով լի են 19-րդ դարի թէ հայ և թէ օտար գիտական ուսումնասիրութիւնները Հայաստանի վերաբերմամբ. և Վարդանեանը, ըստ երևոյթին, ձեռքի տակ է ունեցել բոլոր այդ նիւթերն ու ուղղումները, որոնց հիման վրա և կազմված է սոյն քարտէզը։

Այս քարտէզի առաւելութիւններից մէկն էլ, բացի յիշածից, այն է, որ կազմողները տուել են մի շարք գնահատելի զուտ աշխարհագրական ցուցմունքներ լեռների գագաթների, որպէս և լճերի բարձրութիւնների մասին. (բաց է թողված Սևանի լճի բարձրութիւնը), իսկ քաղաքներին ու աւաններին, որպէս և բնագաւառներին գալով՝ տուել են դրանց թէ պատմական և թէ ներկայ անունները, որով չափազանց հեշտացրել են այն՝ մանաւանդ դպրոցականների գործածութեան համար։

Գալով տեխնիկային՝ այդ կողմից ևս «Հայաստանի քարտէզը» կատարված է վերին աստիճանի շնորհալի և գեղարուեստօրէն։ Լեռնաշղթաների շարքերը, սահմանները [illegible]

թիւններին, կուլտուրական ընկերութիւններին, Արևելքի պատմութիւնով հետաքրքրվող և պարապող անձանց, որոնց համար այս աշխատութիւնը կը լինի ամենալաւ ձեռնարկ և գիտական զարդ, մանաւանդ որ գինը—չորս րուբլի—ոչ միայն բարեխիղճ է, այլ և շատ էժան, հեռևապէս և մատչելի։

Այս աշխատութիւնը, մասնաւորապէս, պատիւ է բերում Գ. Դիւստերդիկի վիմագրատան արհեստանոցին, ապացուցելով որ աշխարհագրական բարդ և նուրբ գործերի կատարման համար հարկ չը կայ դիմել արտասահմանի կամ Ռուսաստանի մայրաքաղաքների քարտէզանոցներին։ Ա. Ա.

ՆՈՐ ՍՏԱՑՎԱԾ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1) Միքայէլ Նալբանդեան ազգութեան հրապարակախօսը, Ա. Տէրտէրեանի, Ալեքսանդրօպօլ, 1911 թ., էջ 193, գ. 50 կ.։ 2) Հայերէն-ռուսերէն բառարանի I պրակը Կ. Եղուբեանի, սկսած՝ Ա. տառից մինչև «Աղանդակից» բառը, էջ 16. բառարանի բաժանորդագինն է 3 ր.։ 3) Ирригація эчміадзинскихъ земель, каптажъ подземныхъ водъ, Գր. Աղաբաբեանի, Թիֆլիս, 1911 թ., էջ 20, գ. ?։ 4) Нефтяная промышленность и торговля зимой 1910—11 года, 4 դիագրամով, Բագու, 1911 թ., էջ 61, գ. 1 ր.։ 5) Տեղեկագիր Կ. Հ. Բ. Ընկ. 1910 թ. գործունէութեան, Թիֆլիս, 1911 թ., էջ 117+28. 6) Տեղեկագիր Թիֆլիսի Վանքի ս. եկեղեցու կրօնա-պատմական թանգարանի ժողովի յանձնաժողովի (1910 ապր. 5—1911 ապր. 5), Թիֆլիս, 1911 թ., էջ 24. 7) Հաշիւ Ջգրաշէնի ս. Աւետեաց եկեղեցու ծխ. երկսեռ Անդրէասեան դպրոցի 1910—11 թ., Թիֆլիս, 1911 թ., էջ 29. 8) Հաշիւ Անդրկովկասի Հայուհեաց Որբախնամ Ընկ. 1910 թ., Թիֆլիս, 1911 թ., էջ 28. 9) Տեղեկագիր Հ. Բ. Ընդհ. Միութեան Իգդիրի մասնաճիւղի վեցամսեայ գործունէութեանց (1909 թ. հոկտ. 1/14—1910 թ. մարտ 5/18), Իգդիր, 1910 թ., էջ 16. 10) Ատենագրութիւն Ամերիկայի Հայաստանեայց Առաքելական ս. Եկեղեցւոյ երեսփոխանական ժողովի, գումարեալ յՈւստր 26 փետր. 1911, էջ 12.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Շուշի, 23 մայիսի

Ղարաբաղի հայոց թեմական դպրոցի հոգաբարձութիւնը իր երախտագիտական խորին շնորհակալութիւնն է յայտնում բազմաբնակ այն բարերար անձանց, որոնք իրանց տարեկան մշտական նպաստներով օգնութեան են հասնում իրանց հայրենիքի ազգային թեմական դպրոցին։ Ինչպէս ամեն տարի, այս ուսումնական տարում էլ հոգաբարձութիւնը խորին շնորհակալութեամբ ստացաւ այդ բարերար անձանց խոստացած նպաստները, այն է՝ տիկին Հռիփսիմէ Աղամեանից 300 րուբլի, Իսրայէլ Բէկլարեանից 300 ր., Մանուչար Աւագեանից 200 ր., եղբ. Թումայեաններից 200 ր., Ցոլհ. Դաւթեան Աղամեանից 100 ր., Միրզա Սարուխանեանից 100 ր. և բժ. Եփրեմ Վարդապետեանից 50 րուբլի։

Ցանկալի է, որ օտարաբնակ միւս հարուստ ղարաբաղցիները օրինակ վերցնեն յիշեալ բարերարներից և իրանք էլ օգնութեան ձեռք մեկնեն ամբողջ Ղարաբաղի թեմում գտնվող միակ ազգային կրթական հաստատութեանը՝ թեմական դպրոցին ու դրանով բարւոքեն նրա անապահով վիճակը։

Հոգաբարձութեան անդամ և գանձապահ՝
Անդրէաս Տէր-Յարութիւնեան
Քարտուղար՝ Ա. Տէր-Դանիէլեան

—

Գանձակ, 6 մայիսի

1906 թուից մինչև օրս իմ ձեռքով հանգանակված է Գանձակում մօտաւորապէս 1000 րուբլի, ուստի պարտք եմ համարում յարգելի նուիրատուներին և հասարակութեանը ներկայացնել հաշիւս, խնդրելով խմբագրութեանդ երկտողիս «Մշակի» էջերում մի անկիւն շնորհելու։

Ահաւասիկ հաշիւը։ 1906 թւին, Գանձակի Կորիւնապատ քաղաքամասի ժողովրդի բուռն խնդրանօք և տեղական փոխանորդի հաճութեամբ ստանձնելով ծխատէր քահանայի ծանր և պատասխանատու պարտաւորութիւնը, յիշեալ քաղաքամասի աղօթատան շինութեան համար նոյն 1906 թ. սեպտեմբերից մինչև 1908 թ. սեպտեմբերը, մասնաւոր աջակցութեամբ շնորհ. Գրիգոր սարկաւագ (այժմ քահանայ) Գորգեանի, քաղաքումս բարեսէր անձերից նուէր եմ ժողովել 743 ր., որով շինված են աղօթատան միայն պատերը։ Օրհնելով յարգելի նուիրատուներին և շնորհակալութիւնս մատուցա- [illegible]

նայի սուկալի ջարդերից յետոյ անօգնական և անտէր մնացած տասնեակ հազարաւոր այրիներին ու որբերին օգնող Կայսերական Բարձր կառավարութիւնից հաստատված Հանգանակից Մասնաժողովի սրտառուչ կոչերը և ազգային թերթերի, մանաւանդ յայտնի հրապարակախօս Գր. Ջալալեանի սրտաճմլիկ նկարագրութիւններն ու յորդորները կարդալով ու բացատրելով իմ սիրելի սաներին՝ հրաւիրեցի նրանց և նրանց համար ինձ միշտ յարգելի ծնողներին և այլ շատ բարեկամներիս ու ծանօթներիս օգնութեան, որոնք իրանց յօժարակամ նուէրներով շտապեցին օգնել մեր թշուառ հայրենակիցներին։

Գումարն է՝ 55 ր., ընդհանուր գումարը՝ 105 ր., որից 1909 թւի դեկտեմբերի 30-ին փոխադրված է «Մշակի» խմբագրութեան 100 ր., մնում է 4 ր. 75 կ. փոխադրութեան ծախքը հանելուց յետոյ. այդ մնացորդի վրա աւելացնելով Ե. Խօջամիրեանի յօգուտ սովեալների նուիրած «Վանգոյժ» գրքոյկի 50 օրինակի վաճառումից գոյացած 7 ր. 50 կ. կազմում է 12 ր. 25 կ., որից առ այժմ ուղարկում եմ 12 րուբլի, խնդրելով հասցնել ըստ պատկանելոյն։

Աւելորդ չեմ համարում աւելացնել և այս, որ դարձեալ Հայաստանի սովեալներին իմ աշակերտների նուիրած և Ալ. Միրզոյեանի նկարած հանգուցեալ Մատթէոս Բ. սակաւակեաց կաթողիկոսի պատկերներից յօգուտ սովեալների վաճառումից գոյացած 40 ր. 83 կ. փոխադրված է «Գործ» լրագրի խմբագրութեանը դեկտ. 22-ին 1908 թ., անդորրագրի № 1728 և յունիսի 10-ին 1909 թւի № 581։

Մի այրի կին երեք չափահաս որդիներով (երկուսն արդէն ամուսնացած) մեծ յոյսերով Կորիւնապատ եկան. երկու տարվայ ընթացքում երեք որդիներն էլ մեռան. այրին՝ այրիներով և որբերով շրջապատված՝ մեծ կարօտութեան մէջ էր. ամեն ինչ պարտքերի դէմ գրաւ դրած, նրա համար էլ սիրելի սաներիցս և յարգելի բարեկամներից 40 րուբլի եմ ժողովել և Շմաւոն քահ. Բոբեանի և Յակոբ Տէր-Աբրահամեանի ձեռքով այրի կնոջ պարտքը վճարել։

Կրօնուսոյց Գանձակի գիմնազիայի և երբեմն ծխատէր Կորիւնապատի՝
Երուանդ ք. Տէր-Միքայէլեան

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

◆ Շուտով կը սկսվեն Լոնդոնում անգլիական թագաւորի թագադրութեան փառահեղ հանդէսները։ Ռուսաց լրագիրներից միմիայն երեքն են թոյլտւութիւն ստացել հանդէսներին ուղարկել թղթակիցներին։

◆ Պետերբուրգ եկաւ զուտ անձնական գործերով Պարիզում պաշտօնավարող դեսպան Իզվօլսկին։

◆ «Р. Сл.»-ն հերքում է այն լուրերը, թէ իբր Իզվօլսկին Պետերբուրգում տալու են շատ մեծ ու նշանաւոր պաշտօն։

◆ «Н. Вр.»-ն պօլեմիկա է սկսել «Кол.»-ի հետ Իլիոդոր աբեղայի առիթով։ Ի միջի այլոց «Н. Вр.»-ն ասում է, որ Իլիոդորի վարմունքը քրիստոնէական չէ և կրում է դեմագօգիական բնաւորութիւն։

◆ Ռուսաստանի քաղ. վարչութիւնների գործերը բէվիզիայի են ենթարկելու սենատորներ Գարինը և Նէյդգարդտը։

◆ Ճանապարհների հաղ. մինիստրը հարբեցողութեան դէմ մաքառելու նպատակով մտադիր է տղամարդ կօնդուկտորներին փոխարինել կանանցով։

◆ Ռուսաց սենատը հաստատեց դատարանի վճիռը պետերբուրգցի յայտնի աֆերիստ, «հնդկական բալզամ» կոչված կեղծ դեղի հնարող Ավրախովի վերաբերմամբ, որ իր խաբեբայութիւնների համար դատապարտված է 6 ամսով բանտարկութեան։

◆ Հիւսիսային Մանջուրիայի չինական իշխանութիւնները հաղորդում են կառավարութեանը Ռուսաստանի տենդային պատրաստութիւնների մասին. ռուսները իբր թէ չինական արևելեան երկաթուղով բերում են զօրամասեր և ռազմամթերքներ։ Չինական իշխանութիւնները վախենում են, որ Ռուսաստանը ինչ-որ նպատակ ունի։

◆ Ռուսաստանը, ինչպէս յայտնի է, առաջարկեց ալբանական հարցի լուծումը յանձնել միջազգային կօնֆերէնցիայի քննութեան։ Յիշեալ առաջարկութիւնը Գերմանիան չընդունեց։

◆ Եւրոպայի մամուլի ներկայացու- [illegible]

◆ «Berliner Tageblatt»-ը [illegible]

րի հետ ընդդէմ Թիւրքիայի և սպառնում են խաղաղութեան և Աւստրիայի անձեռնմխելիութեան։

◆ Բեռլինում մամուլը շարունակում է յարձակումներ գործել Ռուսաստանի վրա, որին համարում է յանցաւոր Ալբանիայում սկսված ապստամբութեան։

◆ Աւստրիան տենդային աշխատանքով ամրացնում է բօսնիական սահմանը։

◆ Գերմանական լրագիրների ասելով, Թիւրքիան աչալուրջ հսկում է սերբիական և չերնօգօրական սահմաններում կատարվող դէպքերին։ Եթէ Սերբիայի մասնակցութիւնը ալբանական դէպքերում հաստատվի, Թիւրքիան անմիջապէս կը սկսի ակտիվ գործողութիւն։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏ. ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾ.

31 մայիսի

ԲՐԻՒՍՍԷԼ։ «Վիլ-Բրիւսսէլ» դիրիժաբլը ընկաւ Լեվէնում։

ԿՈՒՐՍԿ։ Բիլսկի բանտում բանտարկեալները յարձակվեցին հերթապահ բանտահսկիչի վրա, զինաթափ արին նրան, բաց արին բոլոր կամերաները։ Կարգ ու կանոնը վերահաստատվեց բանտային հսկիչների կրակոցով։ Վնասվողներ չը կան։ Երկու բանտարկեալ փախչելիս բռնվեցին։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Երկաթուղային վարչութիւնը մտադիր է 1912 թւին ձեռք բերել ճանապարհորդական գնացքների 50 շոգեմեքենաներ, 40 առաջին կարգի, 73 միկստ, 147 երկրորդ կարգի, 423 երրորդ կարգի և 88 պարանքային վագոններ։

Զմիւռնիան և Սամսոնը Թիւրքիայում յայտարարվում են խօլերայից անբարեյաջող։

Գրաւվեց «Земщина»-ի համարը։ Խմբագիր Գլինկա-Եանչեվսկին ենթարկվում է պատասխանատւութեան 1034-րդ յօդուածով։

Աստրախանի նահ. Ռեալեա տեղում մայիսի 7—27 եղել են ժանտախտի չորս դէպքեր։

Խիվայի խանը Գատչինօյի պալատում ընդունվեց Կայսրուհի Մարիա Ֆէօդօրօվնայից։ Խանին և շքախմբին առաջարկվեց դաստարխան։

1912 թ. Նիւ-Եօրկում և Վաշինգտօնում սեպտեմբեր ամսին տեղի է ունենալու քիմիայի 8-րդ միջազգային համագումարը։

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Ց. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Ա. ՔԱԹԱՆԵԱՆ
ՆԵՐՔԻՆ և ՋՂԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Ընդունել. ամեն օր (առաւօտ. ժ. 9—12 (երեկոյեան ժ. 5—7
Միխայլովսկի պր. № 27.
(Ե. Հ. Կ.) 1254. 100—75

ԲԺԻՇԿ
Ե. Ի. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ
Ներքին, երեխայոց և ստամոքսա-աղիքային հիւանդութիւններ։
Պրօֆ. Mathien-ի մասնագիտական կլինիկայից—Պարիզում։
Ընդունելութիւնը (առաւ. ժ. 9—11. (երեկ. ժ. 5—7.
Ելիզավետինսկայա փող. № 39. տել. № 1067.
(Օ. Մ.) 1179. 100—100

Դ-ր Վ. ԱՐԾՐՈՒՆԻՆ
ՄԵԿՆԵՑ ՊԵԱՏԻԳՕՐՍԿ (Կովկասեան հանքային Ջրեր), որտեղ կընդունի հիւանդներին մինչև սեպտեմբերի 1-ը։
(Ե.Հ.Հ.) 1227. 100—90

ԺԱՄԱՑՈՅՑ «ԱՆԿԵՐ-ԻՕՄԵՐ»
ՄԻԱՅՆ 2 Ր. 95 ԿՈՊ.

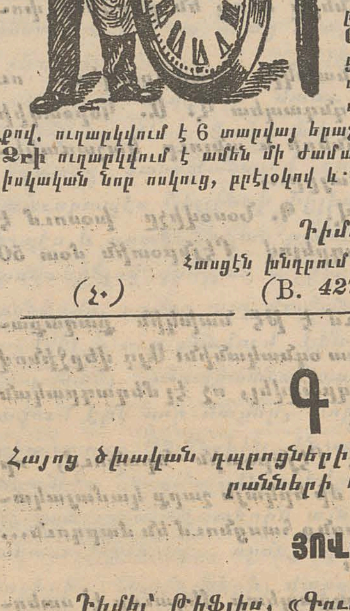

Ամբողջ աշխարհում յայտնի «Անկեր-Bomber», կամ կանանց գիր... [illegible]
Ֆիրմ. T-во „ЗАРЯ", Варшава, Отд. 156.
(Բ. 42730) 534.

ՑԻԼԴԻՐԱԿԱՆ ԿԱԲԻՆԵՏ
ՖԵԼԴՇԵՐ-ՄԱՍՍԱԺԻՍՏ
Ա. Գ. ԵՍԱՅԵԱՆ
[illegible]
Семеновская ул. № 9.
(Կ. Վ.) 160. 50

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Լոյս տեսաւ
„ՀԱՍԿԵՐ" ամսագրի № ... „ТИФЛИС..."
[illegible]
610.

Լոյս տեսաւ
ԿԱՐԱ-ԴԱՐՎԻՇԻ
ԵՐՈՒԱՆԴ ԳՈՐ...
ՎԷՊ
[illegible]
Գին 50 կոպ. ...
Тифлисъ, Елизаветинская, ... Акопу Гендж...
(Հ. Վ.) 490. 8—

Կարապետ Սարգսեանի
ՀԱՅԵՐԷՆ-ՌՈՒՍԵՐԷՆ ԲԱՌԱՐԱՆ
[illegible]
Тифлисъ, Пески, ... Якубовъ ...
(Հ. Վ.) 395. 20—

Вышелъ въ свѣтъ
Самоучитель армянскаго языка
составленный преподавателемъ армянск... Эрив. Учит. Семинаріи Г. К. ОГАНДЖА... НОМЪ. Продается во всѣхъ книжныхъ магазинахъ. Цѣна 40 к. Книгопродавцамъ ... 20%. Обращаться: Эривань, Аптечная ...
(Կ.) 592. 3—

Ցարսկիէ-Կոլոդցի
[illegible]
ՏԻՐԱՑՈՒ...
[illegible] Тифлисъ, Царскіе-Колодцы ... губ.), Священнику Акопу Григорья...
585. 3—

Հայոց լեզուի նոր դասագիրք
ԳԻՐ ու ԿԵԱՆՔ
[illegible]
Ցանկանում է ... ԿԻՒՆ և ՆԱՐ-ԴՈՍ
էջ 624. Գինն է 1 ր. 25 կ.
Գինն Թիֆլիս, «Գուտենբերգ»...
(Հ.Վ.Մ.) 597. 5—3

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный.